CYPRUS CENTER FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS
UNIVERSITY of NICOSIA

ISSN (online): 2547-8702

EASTERN MEDITERRANEAN POLICY NOTE

Ιούνιος 2025, No. 112d

Κύπρος και Ινδία: Από την Αδέσμευτη στη Στρατηγική Συστράτευση

Ευριπίδης Λ. Ευρυβιάδης

Η επίσκεψη του Πρωθυπουργού (ΠΘ) της Ινδίας, Ναρέντρα Μόντι, στην Κύπρο—η πρώτη εδώ και πάνω από δύο δεκαετίες και η πρώτη από Ινδό ΠΘ μετά την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ—δεν είναι απλώς εθιμοτυπική. Αντικατοπτρίζει έναν στρατηγικό επαναπροσδιορισμό των ινδικών προτεραιοτήτων στην Ανατολική Μεσόγειο. Δεν πρόκειται για περιστασιακή διπλωματία. Είναι μέρος μιας ευρύτερης γεωπολιτικής μετατόπισης, με άγκυρα τις κοινές ιστορικές αξίες, τη σταθερότητα της περιοχής και τις αναδυόμενες αρχιτεκτονικές συνδεσιμότητας, όπως ο Οικονομικός Διάδρομος Ινδίας–Μέσης Ανατολής–Ευρώπης (IMEC). Η Κύπρος βρίσκεται στο σταυροδρόμι ηπείρων, διαδρόμων και πολιτισμών. Και η Ινδία πλέον στρέφει το βλέμμα της προς τα εδώ.

Ιστορικό Πλαίσιο

Οι ρίζες είναι βαθιές. Το εμπόριο και οι πολιτισμικές ανταλλαγές μεταξύ Κύπρου και Ινδίας χρονολογούνται από χιλιετίες. Ευρήματα όπως ινδικές καρνεολικές χάντρες που βρέθηκαν σε κυπριακό έδαφος μαρτυρούν τις θαλάσσιες συνδέσεις τους ήδη από την Εποχή του Χαλκού.

Κατά τον 20ό αιώνα, η σύγχρονη διμερής σχέση σφυρηλατήθηκε στα πρώτα χρόνια του Κινήματος των Αδεσμεύτων (Non-Aligned Movement – NAM) μέσα από έναν κοινό αγώνα ενάντια στην αποικιοκρατία.

Δεν μπορεί κανείς παρά να ανακαλέσει το ηθικό μεγαλείο του Μαχάτμα Γκάντι, του οποίου τα ιδανικά της μη βίας, της αυτοδιάθεσης και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ενέπνευσαν τα μετααποικιακά κράτη ανά τον κόσμο. Ο πρώτος ΠΘ της Ινδίας, Τζαβαχαρλάλ Νεχρού, και ο πρώτος Πρόεδρος της Κύπρου, Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ’, ήταν μορφές πολιτικής και πολιτισμικής εμβέλειας, που αντιστάθηκαν στις διπολικές επιβολές του Ψυχρού Πολέμου.

Ο Ευριπίδης Λ. Ευρυβιάδης είναι Πρέσβης ε.τ., πρώην Πολιτικός Διευθυντής και Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εξωτερικών της Κύπρου και Ανώτερος Ερευνητής του Κυπριακού Κέντρου Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας.

Ο Μακάριος ήταν ο μόνος Ευρωπαίος ηγέτης που συμμετείχε στο Συνέδριο του Μπαντούνγκ στην Ινδονησία το 1955. Ήταν μια ιστορική συνάντηση εμβληματικών ηγετών της Ασίας και της Αφρικής, και θεμελιώδης προπομπός του Κινήματος των Αδεσμεύτων το οποίο ιδρύθηκε επίσημα το 1961 στο Βελιγράδι της Γιουγκοσλαβίας.

Το 1962, δύο χρόνια μετά την ανεξαρτησία της Κύπρου, ο πρόεδρος Μακάριος επισκέφθηκε την Ινδία και εξέφρασε την υποστήριξη της Κύπρου στον απόηχο του σινο-ινδικού πολέμου, κατά τον οποίο ινδικό έδαφος δέχθηκε εισβολή. Ήταν μια πράξη αρχής και αλληλεγγύης, που σηματοδότησε την απαρχή μιας σειράς υψηλού επιπέδου επισκέψεων που εμβάθυναν τις διμερείς σχέσεις.

Η Ινδία υπήρξε επίσης βασικό μέλος της Ομάδας Επαφής του ΝΑΜ για το Κυπριακό Ζήτημα στον ΟΗΕ, μαζί με την Κούβα, τη Γουιάνα, τη Σρι Λάνκα, το Μάλι και τη Γιουγκοσλαβία —χώρες που συνέβαλαν στη σύνταξη και στήριξη κρίσιμων ψηφισμάτων του ΟΗΕ για το κυπριακό. Τα ψηφίσματα αυτά (όπως π.χ. 186/1964) δεν είναι παρωχημένα. Παραμένουν νομικά ισχυρά και διπλωματικά καθοριστικά, καθώς η Κύπρος συνεχίζει να αντιμετωπίζει υπαρξιακή πρόκληση. Εξακολουθούν να αντικατοπτρίζουν κοινούς διεθνούς κανόνες για την ισότητα των κρατών και των αρχών πολυμερούς συνεργασίας και διαφυλάσσουν τη διεθνή νομιμότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Χωρίς αυτά, η διπλωματική παρουσία της Κύπρου σε πολυμερή φόρα θα ήταν αποδυναμωμένη. Η υποστήριξη της Ινδίας σε αυτό το πλαίσιο δεν ήταν συμβολική. Ήταν δομική και καταλυτική γεγονός που θυμάμαι έντονα από τα χρόνια μου στον ΟΗΕ (1976-1981).

Η συμβολή της Ινδίας στην Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο (UNFICYP) υπήρχε καθοριστική. Περισσότεροι από 10.000 Ινδοί στρατιώτες υπηρέτησαν στην Κύπρο από το 1964. Η Ινδία ανέδειξε τρεις διοικητές δύναμης.

Η Κύπρος υποστηρίζει ένθερμα την επιδίωξη της Ινδίας για μόνιμη έδρα στο αναμορφωμένο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, υπογραμμίζοντας τη σύγκλιση των οραμάτων τους για μια δικαιότερη και πιο αντιπροσωπευτική πολυμερή τάξη.

Στρατηγική Γεωγραφία, Κοινές Ανησυχίες – Επίσημη Διατύπωση Στρατηγικής Πρόθεσης

Η Κύπρος είναι γεωστρατηγικός μεντεσές. Ως το ανατολικότερο μέλος της ΕΕ, γειτνιάζει με κρίσιμες θαλάσσιες οδούς, ενεργειακές αρτηρίες και περιφερειακά σημεία έντασης. Είναι σημαντική για την ασφάλεια χωρών της περιοχής, περιλαμβανομένων της Αιγύπτου, του Λιβάνου και της Συρίας. Η εγγύτητά της με το Ισραήλ ενισχύει τη σημασία της στο πλαίσιο των περιφερειακών αρχιτεκτονικών ασφαλείας.

Η Κύπρος είναι ένας αξιόπιστος, προβλέψιμος και εδραιωμένος παραγωγός ασφάλειας, και προσηλωμένη στη διατήρηση της περιφερειακής σταθερότητας.

Για την εδραίωση αυτής της εξελισσόμενης συνεργασίας, η Κύπρος και η Ινδία εξέδωσαν ιστορική Κοινή Διακήρυξη στις 17 Ιουνίου 2025, με την οποία επισημοποίησαν την ολοκληρωμένη εταιρική τους σχέση και διατύπωσαν ένα κοινό όραμα για στενότερη στρατηγική συνεργασία.

Η Διακήρυξη προβλέπει συνεργασία σε ευρύ φάσμα τομέων — κυριαρχία, ειρήνη και ασφάλεια, κυπριακό, άμυνα, καταπολέμηση της τρομοκρατίας, συνδεσιμότητα, ενέργεια, εμπόριο, τουρισμό και πολυμέρεια.

Δεσμεύει τις δύο χώρες σε ένα στραμμένο στο μέλλον Σχέδιο Δράσης για την περίοδο 2025–2029. Ανοίγει νέους ορίζοντες συνεργασίας και σηματοδοτεί την θεσμοθέτηση των δεσμών Λευκωσίας–Νέου Δελχί, μετατρέποντας τη διαχρονική Αδέσμευτη προσέγγιση σε δομημένη Στρατηγική Σύγκλιση.

Συνδεσιμότητα και Ενέργεια: Η Κύπρος, το IMEC και η ΕΕ

Η Κύπρος είναι έτοιμη να καταστεί μέρος του IMEC που εγκαινιάστηκε στη Σύνοδο Κορυφής της G20 το 2023 στο Νέο Δελχί από την Ινδία, τις ΗΠΑ, την ΕΕ, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, τη Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Με την κατασκευή του EuroAsia Interconnector ήδη σε εξέλιξη — ενός υποθαλάσσιου ηλεκτρικού καλωδίου που θα συνδέει το Ισραήλ, την Κύπρο και, στη συνέχεια, την Ελλάδα — η Λευκωσία διαδραματίζει ήδη ρόλο στην περιφερειακή ενεργειακή διασύνδεση και ασφάλεια ηλεκτρικής ενέργειας. Η θέση της Κύπρου ως ψηφιακού, διαμετακομιστικού και ενεργειακού κόμβου στο πλαίσιο του IMEC ωριμάζει σταθερά. Ο Διάδρομος αποτέλεσε επίσης θέμα συζήτησης κατά την επίσκεψη του Προέδρου Χριστοδουλίδη στο Ισραήλ τον Μάιο του 2025 και τη συνάντησή του με τον ΠΘ Νετανιάχου.

Καθώς η Κύπρος ετοιμάζεται να αναλάβει την εκ περιτροπής προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ κατά το πρώτο εξάμηνο του 2026, μπορεί να λειτουργήσει ως βασικός διαμεσολαβητής για ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ Ινδίας και ΕΕ, από το ψηφιακό εμπόριο μέχρι τους ενεργειακούς διαδρόμους. Η Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου ΕΕ–Ινδίας (Free Trade Agreement -- FTA) η οποία έχει τεράστιες οικονομικές, στρατηγικές και τεχνολογικές προοπτικές, αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2025. Η Κύπρος υποστήριξε σταθερά αυτή την προσπάθεια στο πλαίσιο της ΕΕ. Ως επικείμενη προεδρεύουσα του Συμβουλίου, θα συμβάλει στη διατήρηση της τελικής δυναμικής για την έγκαιρη εφαρμογή της.

Η Κύπρος υποστήριξε επίσης σθεναρά τον πρώτο Στρατηγικό Διάλογο ΕΕ–Ινδίας, που πραγματοποιήθηκε στις 10 Ιουνίου 2025 — ένα σημαντικό ορόσημο στην

εμβάθυνση της εταιρικής σχέσης ΕΕ–Ινδίας, η οποία θα συνεχίσει να εξελίσσεται υπό την προεδρία της Κύπρου.

Αν και το IMEC θεωρείται από ορισμένους κύκλους ως εναλλακτική λύση στα παγκόσμια δίκτυα συνδεσιμότητας όπως είναι η Πρωτοβουλία Ζώνη και Δρόμος (BRI) της Κίνας, η Κύπρος διατηρεί εποικοδομητικές σχέσεις με όλες τις μεγάλες δυνάμεις. Η συμμετοχή της στο IMEC αντικατοπτρίζει τη δέσμευσή της για πολυδιάστατη συνδεσιμότητα, βασισμένη σε κανόνες, και για περιφερειακή σταθερότητα.

Οικονομικοί και Ψηφιακοί Δεσμοί

Το διμερές εμπόριο ανήλθε στα 136,96 εκατομμύρια δολάρια το οικονομικό έτος 2023–24, υποστηριζόμενο από τη Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας (Double Taxation Avoidance Agreement -- DTAA) που υπεγράφη το 2016.

Η Κύπρος έχει επίσης εξελιχθεί σε σημαντικό επενδυτή στην Ινδία — είναι η 8η μεγαλύτερη πηγή Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (FDI) — με σωρευτικές εισροές άνω των 14 δισεκατομμυρίων δολαρίων, γεγονός που αντανακλά βαθιά εμπιστοσύνη και μακροχρόνια δέσμευση.

Η Ινδία, με τη σειρά της, συγκαταλέγεται στους δέκα κορυφαίους ξένους επενδυτές στην Κύπρο. Ινδικές εταιρείες αυξάνουν σταθερά την παρουσία τους στο νησί, συνδέοντας αγορές μέσω υπηρεσιών, ψηφιακών πλατφορμών και τουρισμού.

Το πρόσφατα ιδρυθέν Συμβούλιο Επιχειρηματικότητας και Επενδύσεων Ινδίας–Ελλάδας–Κύπρου (India Cyprus Greece --ICG) ενισχύει αυτό το οικονομικό τόξο. Ευθυγραμμίζεται με τη κοινή φιλοδοξία για ένταξη στο ευρύτερο πλαίσιο του IMEC, συμβάλλοντας στη μεταμόρφωση της περιοχής σε διάδρομο εμπορίου, καινοτομίας και εφοδιαστικής αλυσίδας.

Οι δύο πλευρές εξετάζουν επίσης συνέργειες στους τομείς της χρηματοοικονομικής τεχνολογίας (fintech), των ψηφιακών δημόσιων υποδομών και της κανονιστικής συνεργασίας. Με το ψηφιακό οικοσύστημα της Ινδίας να αποκτά παγκόσμια δυναμική και την Κύπρο να αναδύεται ως ρυθμιζόμενος κόμβος fintech, το πεδίο για διπλωματία καινοτομίας έχει εξαιρετικές προοπτικές.

Μεταξύ των απτών αποτελεσμάτων της επίσκεψης συγκαταλέγονται συμφωνίες για τη λειτουργία διασυνοριακών πληρωμών μέσω της Ενοποιημένης Διεπαφής Πληρωμών της Ινδίας (Unified Payments Interface -- UPI) και η εμβάθυνση της συνεργασίας μεταξύ των χρηματιστηρίων των δύο χωρών. Τα μέτρα αυτά αντανακλούν τη κοινή δέσμευση για χρηματοοικονομική καινοτομία, διαλειτουργικότητα και στενότερη σύνδεση των κεφαλαιαγορών.

Ασφάλεια, Άμυνα και Συνεργασία σε Περίπτωση Κρίσεων

Η Κύπρος και η Ινδία έχουν αναβαθμίσει τη συνεργασία τους στον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας σε ένα νέο επίπεδο, επαναβεβαιώνοντας την κοινή τους στάση μηδενικής ανοχής απέναντι στην τρομοκρατία και στις υβριδικές απειλές.

Η Κύπρος καταδίκασε την πρόσφατη τρομοκρατική επίθεση στο Pahalgamth της Ινδίας και δεσμεύθηκε να στηρίξει αταλάντευτα τον αγώνα της Ινδίας κατά της διασυνοριακής τρομοκρατίας. Και οι δύο πλευρές δεσμεύτηκαν να καταπολεμήσουν τα τρομοκρατικά δίκτυα και να προωθήσουν την άμεση υιοθέτηση της Ολοκληρωμένης Σύμβασης για τη Διεθνή Τρομοκρατία στο πλαίσιο του ΟΗΕ.

Η εταιρική σχέση πλέον υπερβαίνει την αντιτρομοκρατία και περιλαμβάνει την κυβερνοασφάλεια, τη συνεργασία στην αμυντική βιομηχανία και την ασφάλεια στη θάλασσα. Ως ναυτικά κράτη, η Κύπρος και η Ινδία θα ενισχύσουν τη ναυτική τους συνεργασία μέσω επισκέψεων σε λιμάνια, εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και κοινών ασκήσεων. Ο συντονισμός σε καταστάσεις κρίσεων, συμπεριλαμβανομένων εκκενώσεων και επιχειρήσεων Έρευνας και Διάσωσης (Search and Rescue Search -- SAR), αντικατοπτρίζει μια αυξανόμενη επιχειρησιακή σύγκλιση, βασισμένη σε κοινές αξίες και στρατηγικές στοχεύσεις.

Η Κύπρος έχει επίσης διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις, λειτουργώντας ως κόμβος εκκένωσης για Ινδούς υπηκόους κατά την κρίση στον Λίβανο το 2006 (επιχείρηση Sukoon) και την κρίση στη Λιβύη το 2011 (επιχείρηση Safe Homecoming).

Διασπορά, Πολιτιστική Διπλωματία και Ήπια Ισχύς

Περισσότεροι από 12.000 Ινδοί ζουν στην Κύπρο, απασχολούμενοι στους τομείς της ναυτιλίας, των χρηματοοικονομικών τεχνολογιών (fintech), της πληροφορικής, της γεωργίας και της εκπαίδευσης. Περίπου 2.000 είναι φοιτητές. Πολιτιστικές εκδηλώσεις, σχολεία γλωσσών και θρησκευτικά φεστιβάλ ενισχύουν την ήπια ισχύ. Στο Δελχί υπάρχει οδός αφιερωμένη στον Μακάριο. Η Λευκωσία διαθέτει τη Λεωφόρο Ίντιρα Γκάντι. Η Λάρνακα τιμά τον Στρατηγό Thimayya. Μπροστά από τη Βουλή των Αντιπροσώπων δεσπόζει η προτομή του Μαχάτμα Γκάντι, ιδρυτικού πατέρα της Ινδίας και παγκόσμιου συμβόλου της μη βίας.

Αυτές δεν είναι διακοσμητικές χειρονομίες· είναι μνημεία εμπιστοσύνης. Δεν υπάρχει τίποτα το "ήπιο" στην ήπια ισχύ. Είναι διαρκής επιρροή, ριζωμένη στο ήθος. Είναι διπλωματία της μνήμης.

Παγκόσμια Απήχηση: Συνεισφορά στην Ανθρωπότητα — Η Διπλωματία της Ημέρας της Γιόγκα

Η Ινδία είναι μία από τις σπουδαιότερες αρχαίες πολιτισμικές κοιτίδες του κόσμου. Έχει προσφέρει στην ανθρωπότητα εξαιρετικές συνεισφορές στα μαθηματικά, τη φιλοσοφία, τη μεταφυσική, την ιατρική και τις τέχνες. Από την εφεύρεση του μηδέν και του δεκαδικού συστήματος έως την Αγιουρβέδα (το αρχαίο ολιστικό ιατρικό σύστημα της Ινδίας), τη γιόγκα και τα πρώτα πανεπιστήμια, η παγκόσμια πολιτισμική επιρροή της Ινδίας είναι βαθιά.

Ο ΠΘ Modi, ένας ηγέτης που αναδείχθηκε από ταπεινές καταβολές, έχει αναδειχθεί σε παγκόσμιο πολιτικό άνδρα, διαμορφώνοντας τον εξελισσόμενο ρόλο της Ινδίας στη διεθνή σκηνή. Οραματιστής και αποτελεσματικός, ηγήθηκε της πρωτοβουλίας που οδήγησε τον ΟΗΕ να καθιερώσει την 21η Ιουνίου ως Διεθνή Ημέρα της Γιόγκα, αρχής γενομένης από το 2015. Το σχετικό ψήφισμα συγκηδεμονεύθηκε από αριθμό ρεκόρ 177 χωρών, συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου, υπογραμμίζει τη μοναδική συνεισφορά της Ινδίας στην παγκόσμια ευημερία και την πνευματική διπλωματία. Η φιλοσοφία, η γιόγκα, η Αγιουρβέδα, η κλασική μουσική και ο κινηματογράφος, παραμένουν διαχρονικοί φορείς ινδικής επιρροής. Και στην Κύπρο, η γιόγκα, η ινδική μουσική και τα πολιτιστικά φεστιβάλ αντανακλούν ζωντανά την ήπια ισχύ της Ινδίας στην πράξη.

Στρατηγικά Μηνύματα: Ο Άξονας Άγκυρας–Ισλαμαμπάντ

Η αταλάντευτη υποστήριξη της Κύπρου προς την Ινδία σε ευαίσθητα ζητήματα όπως το Κασμίρ και η τρομοκρατία δεν πέρασε απαρατήρητη. Η Λευκωσία καταδίκασε άμεσα την επίθεση στο Pulwama το 2019 και ανέδειξε την επίθεση στο Pahalgam το 2025 σε επίπεδο ΕΕ. Η ευθυγράμμιση της Τουρκίας με το Πακιστάν, σε ζητήματα όπως του Κασμίρ και την από το 1975 υπόγεια πυρηνική συνεργασία των δύο, συνέβαλαν στη στρατηγική προσέγγιση της Ινδίας προς την Ελλάδα, την Κύπρο, την Αρμενία και το Ισραήλ. Όπως και η Κύπρος, έτσι και η Ινδία αντιμετωπίζει εδαφικές προκλήσεις και αναθεωρητικές πολιτικές. Οι παραλληλισμοί δεν είναι απλώς συμβολικοί. Είναι δομικοί.

Η Αναδυόμενη Δομή 3+1

Η Ινδία ενδέχεται να ενταχθεί στο τριμερές σχήμα συνεργασίας μεταξύ Κύπρου, Ισραήλ και Ελλάδας, επεκτείνοντάς το σε μια στρατηγική πλατφόρμα "3+1". Η συμμετοχή της Ινδίας θα επισημοποιήσει την παρουσία της στους αμυντικούς, ενεργειακούς και ψηφιακούς διπλωματικούς μηχανισμούς της Ανατολικής Μεσογείου—παρόμοια με το υφιστάμενο σχήμα 3+1 με τις ΗΠΑ. Ο αρχικός σκοπός του τριμερούς μηχανισμού ήταν η ενίσχυση της συνεργασίας σε θέματα περιφερειακής ενέργειας, υποδομών, θαλάσσιας ασφάλειας και αντιμετώπισης καταστροφών. Με την Ινδία ως στρατηγικό εταίρο, το σχήμα έχει τη δυναμική να

εξελιχθεί σε ένα ισχυρό πλαίσιο συλλογικής διπλωματίας και αποτροπής στην Ανατολική Μεσόγειο και πέραν αυτής.

Συμπέρασμα

Η Ινδία πραγματοποιεί μια στοχευμένη διπλωματική προώθηση στη Μεσόγειο. Ο ΠΘ Μόντι έχει επισκεφθεί την Ελλάδα, την Ιταλία και τη Γαλλία τα τελευταία χρόνια και σύντομα θα επισκεφθεί την Κροατία. Η Κύπρος αποτελεί μέρος αυτού του αναδυόμενου μεσογειακού τόξου, αγκυρώνοντας τη στρατηγική προσέγγιση της Ινδίας προς τη νότια πτέρυγα της Ευρώπης.

Η επίσκεψη του Μόντι στην Κύπρο δεν είναι μια μεμονωμένη πράξη. Αντανακλά συγκλίνοντα συμφέροντα, ιστορικές συγγένειες και μια διπλωματία ριζωμένη στην αρχή της λογικής και των αρχών, υπεράνω της τακτικής αυτοσχεδίασης. Υποδεικνύει επίσης ένα κοινό τέλος: ένα αριστοτελικό ιδεώδες στρατηγικού σκοπού μακράς πνοής, θεμελιωμένο στην κυριαρχία, τη σταθερότητα και τον αμοιβαίο σεβασμό.

Η Κύπρος έχει σημασία για την Ινδία. Η Ινδία έχει σημασία για την Κύπρο.

Το τεύχος αυτό έγινε με τη στήριξη του Cyprus Forum